

ONDERWERP

Quickcan Natuur - Uitbreiding gemeentekade Delden

PROJECTNUMMER

C03061.000552

DATUM

20 maart 2020

ONZE REFERENTIE

TK2 – I200216 VA

VAN

Jan Dijkwel

Aanleiding

In het kader van het project Verruiming Twentekanalen fase 2 verplaatst Rijkswaterstaat de damwand van de gemeentekade Delden circa 12 meter naar achteren (landwaarts). Ook is Rijkswaterstaat voornemens om de gemeentekade Delden met ongeveer 30 meter richting het westen te verlengen. Voor de verlenging zal een deel van het aanwezig bos worden gekapt. Door de ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde natuurwaarden. Arcadis is gevraagd om een Quickscan natuur op te stellen om mogelijk negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en indien relevant benodigde vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming (verder Wnb) in beeld te brengen.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het Lonnekermeer ten oosten van Hengelo. Dit gebied bevindt zich op ca. 10 kilometer afstand van het plangebied. Gezien de ruime afstand en de kleinschalige aard van de ingreep zijn effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand uit te sluiten, met uitzondering van het onderdeel stikstof. Beoordeling van het onderdeel stikstof valt onder de AERIUS-berekening van het gehele project Twentekanalen en wordt hier verder niet beoordeeld. Toetsing van de maatregelen aan de Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming is daarom niet voor deze werkzaamheden aan de orde.

Toetsing in het kader van de NNN (Natuurnetwerk Nederland, voorheen EHS) zijn niet verder meegenomen in deze toetsing. Doordat het plangebied niet in de NNN en niet in de directe omgeving van NNN gelegen is, zijn effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden uitgesloten.

Huidige situatie

Het plangebied betreft een deel van een bos dat naast de parkeerplaats van het bedrijf ForFarmers is gelegen. Het ligt parallel aan het Twentekanaal en reikt tot aan een watergang aangrenzend aan de Sluisstraat. Zie Figuur 1 voor de ligging en begrenzing. De directe omgeving van het plangebied bestaat uit industriële gebouwen van het bedrijf ForFarmers, de parkeerplaats van het bedrijf ForFarmers, het Twentekanaal en bosgebied aan de westzijde. Figuur 2 geeft een impressie van het plangebied.

Figuur 1. Ligging en begrenzing plangebied (room omljnd) (Luchtfoto RD).

Figuur 2. Impressie van het plangebied.

Voorgenomen ingreep

Een deel van het aanwezig bos zal worden gekapt in verband met een uitbreiding (naar het westen toe) van de gemeentekade langs het Twentekanaal.

Soortbescherming

Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van waarneming.nl, van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP) van de afgelopen tien jaar en RAVON.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 14 februari 2020 door en J. Dijkwel, ecooloog bij Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren gematigd zonnig afgewisseld met lichte bewolking, 6 °C en windkracht 4.

Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij de voorgenomen ontwikkelingen.

Aanwezigheid beschermde soorten

Tabel 1: Voorkomen en functie leefgebied van beschermde soorten binnen het plangebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten /geschiktheid habitat	Conclusie
Planten	<i>Bureauonderzoek</i> Ter plaatse van het plangebied en binnen een straal van 100 meter zijn er geen waarnemingen van beschermde plantensoorten bekend (NDFP, 2020). In de verspreidingsatlas is te zien dat enkel Kruidmoerasscherm voor zou kunnen komen ter plaatse van de voorgenomen werkzaamheden.	Beschermde planten zijn in het plangebied afwezig.
	<i>Veldbezoek</i> Het plangebied bevat algemene plantsoorten, zoals ruwe berk, zomereik, beuk met klimop en riet en hier en daar een enkele struik in de ondergroei. Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen tijdens het veldbezoek. Kruidmoerasscherm zou volgens verspreidingsatlas voor kunnen komen in het plangebied. Echter, betreft het plangebied geen extensief begraasd weiland, zeeduin of oud grasland wat als habitat geldt voor deze soort. Geschikt habitat voor beschermde planten ontbreekt in het plangebied.	
Algemene broedvogels	<i>Bureauonderzoek</i> Binnen het plangebied zijn er geen waarnemingen van algemene broedvogels bekend (NDFP, 2020). Binnen een straal van 100 meter om het plangebied zijn waarnemingen van boomklever, ekster, kleine bonte specht, koolmees, pimpelmees, spreeuw, zwarte kraai, heggenmus, houtduif, merel, roodborst, tuinfluiter. Deze algemeen voorkomende vogelsoorten zijn ook binnen het plangebied te verwachten.	In de bomen en enkele struiken binnen en in de directe omgeving van het plangebied kunnen vogels tot broeden komen.
	<i>Veldbezoek</i> De vegetatie in het plangebied biedt geschikte locaties voor algemeen voorkomende bosvogels om tot broeden te komen. De struiken en bomen in de directe omgeving bieden ook broedgelegenheid aan. Er zijn geen nesten aangetroffen van algemene broedvogels in het	

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten /geschiktheid habitat	Conclusie
	plangebied. Op ca. 50 meter is buiten het plangebied een eksternest aanwezig.	
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	<i>Bureauonderzoek</i> Ter plaatse van het plangebied zijn geen waarnemingen van vogels met jaarrond beschermde nesten bekend. Binnen een straal van 100 meter van het plangebied zijn waarnemingen van huismus bekend (NDFP, 2020).	Nesten van vogels van jaarrond beschermd nesten zijn in het plangebied en directe omgeving afwezig.
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van jaarrond beschermde broedvogels waargenomen in het plangebied of in de directe omgeving. Huismus is een gebouwbewonende soort en in het plangebied is geen bebouwing aanwezig geschikt als nestgelegenheid.	
Grondgebonden zoogdieren	<i>Bureauonderzoek</i> Ter plaatse van het plangebied en de directe omgeving (een straal van 100 meter) zijn geen waarnemingen van grondgebonden zoogdieren bekend (NDFP, 2020). Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren zijn echter wel te verwachten in het plangebied zoals diverse muizensoorten, eekhoorn, egel, haas, konijn, ree, steenmarter en vos.	Er komen geen strikt beschermde grondgebonden zoogdieren voor in het plangebied. Wel kunnen er algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren incidenteel in het plangebied voorkomen.
	<i>Veldbezoek</i> In het plangebied zijn geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. Nesten van eekhoorn zijn afwezig. Het plangebied als geheel vormt alleen geschikt habitat voor algemeen voorkomende zoogdieren. Het plangebied is niet geschikt voor Europees beschermde zoogdieren. Deze stellen kritische eisen aan hun omgeving, die ontbreken in het plangebied.	
Vleermuizen	<i>Bureauonderzoek</i> Ter plaatse van het plangebied en binnen een straal van 100 meter zijn er geen waarnemingen van vleermuissoorten bekend (NDFP, 2020).	Er komen geen geschikte verblijfplaatsen van vleermuissoorten voor in het plangebied. Van essentiële vliegroutes of foerageergebied is geen sprake.
	<i>Veldbezoek</i> Het plangebied is gecontroleerd op mogelijkheden voor verblijfplaatsen voor vleermuizen middels holten of geschikte openingen in de aanwezige bomen. Deze zijn niet aanwezig. Gezien de beperkte omvang van het plangebied en de omgeving met veel lijnvormige elementen en overige bosgebieden is geen sprake essentiële vliegroutes of foerageergebied. Eventuele vliegroutes blijven aanwezig en er zijn voldoende locaties in de omgeving om te foerageren.	
Reptielen	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn in het plangebied en binnen een straal van 100 meter geen waarnemingen van reptielen bekend (NDFP, 2020). In de verspreidingsatlas zijn geen strikt beschermde soorten bekend die ter plaatse van het plangebied kunnen voorkomen.	Aanwezigheid van reptielen in het plangebied is uitgesloten.
	<i>Veldbezoek</i> Er zijn geen reptielen aangetroffen tijdens het veldbezoek. Er zijn geen potentieel geschikte locaties voor beschermde reptielen aanwezig in het plangebied. De soortgroep kan daarom worden uitgesloten op basis het ontbreken van geschikt habitat.	
Amfibieën	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn in het plangebied en binnen een straal van 100 meter geen waarnemingen van beschermde amfibieën bekend (NDFP, 2020).	Aanwezigheid van strikt beschermde amfibieën

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten /geschiktheid habitat	Conclusie
	<i>Veldbezoek</i> In het plangebied zijn geen watergangen of -partijen aanwezig, daarnaast ontbreekt geschikt waterbiotoop voor zwaarder beschermde amfibieën zoals oppervlaktewater zonder vis. Strooisel, struweel en een omgevallen boom is wel aanwezig binnen het plangebied, echter geschikt voortplantingswater voor beschermde soorten ontbreekt. Gezien het aangrenzende Twentekanaal en de watergang aan de andere zijde zijn enkel algemeen voorkomende amfibieën te verwachten. Voorkomen van deze soortgroep kan niet worden uitgesloten.	in het plangebied is uitgesloten. De aanwezigheid van algemeen voorkomende amfibieën kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.
Vissen	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn in het plangebied zijn geen waarnemingen van vissen bekend (NDFF, 2020). Algemene soorten kunnen in het aangrenzende Twentekanaal voorkomen, zoals diverse voorsoorten, baars en diverse karperachtigen.	Aanwezigheid van vissen in het plangebied is uitgesloten.
	<i>Veldbezoek</i> Wegens het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied is er geen geschikt leefgebied in aanwezig voor beschermde vissoorten.	
Vlinders, libellen en andere ongewervelden	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn in het plangebied en binnen een straal van 100 meter geen waarnemingen van beschermde ongewervelden bekend (NDFF, 2020). <i>Veldbezoek</i> Beschermde ongewervelden zijn niet aangetroffen. Beschermde soorten stellen kritische eisen aan hun habitat, deze ontbreken in het plangebied. Het plangebied wordt gekenmerkt als een algemeen voorkomende (bos)vegetatie.	Aanwezigheid van beschermde ongewervelden is uitgesloten.

Effectbeschrijving- en beoordeling

Hieronder is per relevante soort(groep) een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, zie Tabel 2.

Tabel 2: Effecten per relevante soortgroep als gevolg van werkzaamheden.

Soortgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Algemene broedvogels (nest gedurende broedperiode beschermd)	Tijdens het broedseizoen kunnen de werkzaamheden negatieve effecten hebben op algemene broedvogels in het plangebied. Nesten van algemene broedvogels kunnen verstoord worden of vernietigd indien kapwerkzaamheden in het plangebied plaatsvinden in de broedperiode. Effecten op algemene broedvogels kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. → Mogelijk negatief effect	ja
Grondgebonden zoogdieren	Door de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene kleine zoogdieren verstoord of vernietigd worden en individuen verwond of gedood worden → Mogelijk negatief effect	ja
Amfibieën	Door de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën verstoord of vernietigd worden en individuen verwond of gedood worden → Mogelijk negatief effect	ja

Toetsing

In deze paragraaf is beschreven welke verbodsbepalingen van de Wnb (ten aanzien van soorten van de vogelrichtlijn en overige soorten) kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 3: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort(groep)
Vogelrichtlijnsoorten	Algemene broedvogels (nestplaats gedurende broedperiode beschermd)
Habitatrichtlijnsoorten	Niet van toepassing
Overige soorten	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Overtreding verbodsbepalingen

In de onderstaande tabel is voor algemene broedvogels op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb mogelijk worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn.

Tabel 4: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Lid 5	Als gevolg van
Vogels (algemene broedvogels (nest gedurende broedperiode beschermd))	X	X		X		De kap van bomen.
Het is verboden om: Lid 1: te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen; Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben; Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.						

Tabel 5 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 ten aanzien van overige soorten.

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Algemeen voorkomende zoogdieren	x	x		De kap van bomen en het verwijderen van de vegetatie voor het aanbrengen van de nieuwe kade.
Algemeen voorkomende amfibieën	x	x		De kap van bomen en het verwijderen van de vegetatie voor het aanbrengen van de nieuwe kade.

Verbodsbepalingen:

a: opzettelijk te doden of te vangen;

b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen

c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Voor het project Twentekanal waarbinnen deze toetsing is uitgevoerd geldt RVO als Bevoegd Gezag. RVO heeft een algemene vrijstellingslijst met soorten grondgebonden zoogdieren en amfibieën, zie Bijlage A. Deze soorten zijn hieronder daarom niet verder meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht, zie verder in paragraaf Mitigerende maatregelen & Zorgplicht.

Mitigerende maatregelen & Zorgplicht

De planning van de werkzaamheden staat nog niet vast. Daarom is in de deze quickscan uitgegaan van een jaarronde planning. Effecten op broedvogels waarvan de nestplaats gedurende broedperiode zijn beschermd, zijn daardoor niet uitgesloten. Door de ontwikkeling van het plangebied kunnen mogelijk aanwezige individuen

worden verstoord, nesten worden vernietigd en vogels omkomen. Hierdoor is mogelijk sprake van overtreding van lid 1, 2 en 4 van artikel 3.1.

Als blijkt dat de planning buiten het broedseizoen van vogels is, zijn effecten op broedvogels uitgesloten en is overtreding van artikel 3.1 niet aan de orde.

Mitigerende maatregelen

De onderstaande mitigerende maatregelen en zorgplicht zijn van toepassing op algemene broedvogels (nest gedurende broedperiode beschermd):

- voorkom altijd schade aan broedvogels. Werk buiten het indicatieve broedseizoen (buiten half maart-half juli).
- indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, dienen geschikte broedlocaties voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt en gehouden.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- zorg tijdens de werkzaamheden dat soorten niet ingesloten raken: werk zoveel mogelijk in één richting zodat soorten kunnen vluchten;
- het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring van flora en fauna optreedt;
- Houdt werkpaden en werkomgeving zo beperkt mogelijk.

Conclusie en vervolgstappen

Op basis van deze Quickscan is vastgesteld dat binnen het plangebied beschermde soorten van de Wet natuurbescherming kunnen voorkomen (op basis van de NDFF en veldbezoek). Het gaat enkel om algemene broedvogels, algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Jaarrond beschermde nesten en holtes voor vleermuizen in bomen zijn bij het veldonderzoek niet aangetroffen. Voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën geldt binnen dit project een algemene vrijstelling.

Door toepassing van mitigerende maatregelen en rekening te houden met de zorgplicht (zie vorige paragraaf) kunnen de negatieve gevolgen voor beschermde soorten worden voorkomen. Het toepassen van deze maatregelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is niet vrijblijvend. Aanvullend soortgericht onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

BIJLAGE A: WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING

Gebiedsbescherming

Algemeen

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/ aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorgdragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Bij de bescherming van Natura 2000-gebieden staan de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden centraal.

De wet biedt verschillende instrumenten om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingsmaatregelen.
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden.
- Beoordelingsplicht voor plannen, projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring van Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstoring effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatie significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning niet verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens op inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

De vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar worden gebracht, dit geldt ook voor externe werking¹. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in standhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en

¹ De nadelige invloed van activiteiten buiten een Natura 2000-gebied op natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art. 3.1 lid 1), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren (art. 3.1 lid 2), het rapen of onder zich hebben van eieren (art. 3.1 lid 3) en het opzettelijk storen van vogels (art. 3.1 lid 4). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (art. 3.1 lid 5).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art 3.5 lid 1), het opzettelijk verstoren (art 3.5 lid 2), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren (art 3.5 lid 3) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.5 lid 4). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen (art 3.5 lid 5).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen (art 3.10 lid 1 onder a) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.10 lid 1 onder b). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen (art 3.10 lid 1 onder c).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragscode (art. 3.31 lid 1). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevraagd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. RVO heeft een algemene vrijstelling verleend voor onderstaande soorten;

Vrijgestelde beschermde soorten volgens RVO		
Aardmuis	Huisspitsmuis	Woelrat
Bosmuis	Konijn	
Bunzing	Ondergrondse woelmuis	Bastaardkikker
Dwergmuis	Ree	Bruine kikker
Dwergspitsmuis	Rosse woelmuis	Gewone pad
Egel	Tweekleurige bosspitsmuis	Kleine watersalamander
Gewone bosspitsmuis	Veldmuis	Meerkikker
Haas	Vos	
Hermelijn	Wezel	

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden (art 3.3 lid 1,3; 3.8 lid 1,3, 3.10 lid 2). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor **soorten van de Vogelrichtlijn** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: (art 3.3 lid 4):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor **soorten van de Habitatrichtlijn** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: (art 3.8 lid 5):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer; in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.